

българитѣ посрѣдствомъ огромни суми и подарѣци да напуснатъ претендента и да пригърнатъ наново мирѣтъ. Българитѣ тогава, възнаградени достатъчно отъ Лѣва, — види се платили имъ се разносикѣ по тоза движение, — прѣдали му претендента и съучастникѣтъ и се завърнали у дома си. Отбѣлѣзахме тази любопитна случка съединствена цѣль да констатираме факта, че въ врѣмето на Тервеля държавната хазна се намирала въ завидно положение. При туй като имаме прѣдъ видъ, че тогава парата притежавала по-голямъ стойностъ отъ днесъ, ще можемъ мако-много да си съставимъ понятие за финансовото положение на държавата, която биле въ състояние да остави на разположението на единъ претендентъ такъва значителна сума за изразходване за да си повърне прѣстола. Не ще съмнѣние, че Тервелъ е билъ сигуренъ въ силитѣ ти, та тѣй смѣло се рѣшилъ да поддържа Артемия. Тази случка има и туй значение, че ни донася какъ българския дворъ, слѣдъ не цѣли четиресетъ години отъ установяването си въ Мизия, е располагалъ вече съ огромни срѣдства и е можалъ да посрѣща държавнитѣ си нужди. Между туй мжно е да се сѣди и за благосъстоянието на народа въз основа на тоя фактъ, но като вземемъ въ съображение, че въ расстояние на половинъ вѣкъ приблизително винаги България е държала нападателно положение спрямо Византия и неприятелски кракъ не е стѣпилъ да опустошава владѣнията ѝ, то можемъ да мислимъ и за народно благосъстояние, до колкото може да се говори за такъво прѣзъ онуй врѣме.

Смъртъта на Тервеля точно не ни е извѣстна. Цифритѣ въ домашния ни источникъ си оставатъ още необясними. Византийскитѣ пѣкъ писатели, за единъ периодъ отъ 36 години, пазатъ глухо мълчание относително нашитѣ работи, може би не имъ се давало поводъ да отбѣтѣжатъ нѣкакво смѣщение. Прѣзъ туй врѣме прѣдполага се, че българитѣ сѣ получавали редовно данѣкътъ отъ Византия. Въ списѣкътъ на българекитѣ князе е пропуснато името на хана подиръ Тервеля, у М. Орбини споменува се Асаноръ, безъ да знаемъ источника, отъ дѣто е почерпналъ. Подиръ него се споменува Добъръ, а въ списѣкътъ се навежда: „*Севаръ ѣ лѣт, род ему Дуул*“. Слѣдъ тѣзи тъмни извѣстия, византийскитѣ писатели наново заговарятъ за България, при туй и домашния изворъ дава ни да разберемъ, че сѣ станали интересни промѣнения въ държавата; тамъ четемъ: